

İlgili Kanun / Madde
4857 S.İşK/25

T.C
YARGITAY
9.HUKUK DAİRESİ

Esas No: 2006/17667

Karar No: 2006/24630

Tarihi: 25.09.2006

- ŞİKAYET VE HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜ
- MANEVİ VARLIĞIN KORUNMASI

ÖZETİ: Şikayet hakkı, diğer bir deyimle hak arama özgürlüğü; Anayasa'nın Hakların Korunması ile ilgili hükümler başlığı altında ve 36. maddesinde; herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu şekli ile yer almıştır. Bu düzenleniş biçimi itibariyle kişinin hak arama özgürlüğünün güvence altına alındığı görülmektedir. Anayasa'nın güvence altına aldığı hak arama özgürlüğünün yanında, yine Anayasa'nın Temel Haklar ve Hürriyetlerin niteliği başlığını taşıyan 12. maddesinde de herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu belirtildikten başka, 17. maddesinde de, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip bulunduğu da düzenleme altına alınmış bulunmaktadır. Medeni Kanununun 24. maddesinde, kişilik haklarına yapılan saldırının unsurları belirtilmiş ve hukuka aykırılığı açıklanmıştır. 25. maddesinde ise, kişilik haklarına karşı yapılan saldırının dava yolu ile korunacağı belirtilmiş, BK'nun 49. maddesinde de saldırının yaptırım düzenleme altına alınmıştır.

Bir çok uyuşmazlıkta, hak arama özgürlüğü ile kişilik hakları karşı karşıya gelmiş olabilir. Sorun bu değerlerden hangisine üstünlük tanınacağı noktasında toplanmaktadır. Bir taraftan kişinin hak arama özgürlüğü güvence altına alınmışken, diğer taraftan kişilik hakları da anayasal ve yasal güvence

altına alınmıştır. Buna karşın kişi, hakkını ararken, karşı yanın kişilik değerlerine saldırıda bulunabilir. Onu hukuka aykırı bir eylemle suçlayabilir Hukukun, karşı karşıya gelen bu iki değeri aynı konuda ve zamanda koruma altına aldığı düşünülemez. Aksi halde, hukukun kendisi kendi kuralları ile çatışmış olur. Aslında konu biraz yakından incelendiğinde her iki değer aynı anda birbirine karşı korunmadığı, çatışma durumunda somut olaydaki özelliğe göre birinin diğerine üstün tutulduğu görülecektir. Somut bu maddi ve hukuki olgulara göre, davalı işverenin teftiş raporuna göre hareket etmesi, C. Başsavcılığınca kamu davasının açılmasını gerektiren yeterli emare bulunmuş olması, beraat kararının son aşamada davacının memur olmaması ve memur gibi cezalandırılmayacağını dayandırılması karşısında, şikayeti haklı gösterecek emare ve olguların var olduğunu saptamaktadır. Bu delil ve emarelerin mahkumiyet için yeterli sayılmaması, davalının şikayetinin haksız olduğu anlamına gelmez. Kaldı ki teftiş raporu sonrası şikayet hakkını kullanan davalı işveren, şikayetinde davacının kişiliğine yönelik aşağılayıcı bir ifade kullanmamıştır. Basında çıkan haberler yargılama aşamasında yayınlanan haberler olup, davalı işverenin bu yayınlarla ilgisi de kanıtlanmış değildir. Yasal sınırlar içinde kullanılan şikayet hakkından dolayı davalı işverenin manevi tazminattan sorumluluğuna karar verilmesi hatalıdır.

DAVA: Davacı, Genel Müdür olarak görev yaparken iş sözleşmesinin görevi kötüye kullandığı gerekçesi ile feshedildiğini, kişilik haklarına saldırıda bulunulduğunu belirterek manevi tazminatın tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

Davacı, iş sözleşmesinin haksız suçlama sonucu feshedildiğini, feshin haksız olduğunun açılan dava dosyaları ile sabit olduğunu, hakkındaki isnatların asılsız, taraflı olup, basın yolu ile uzun süre kamuoyunda hırsız, sahtekar ve haksız menfaat sağlayan bir gibi değerlendirildiğini, iş bulamadığını ve manevi olarak etkilendiğini belirterek, 15.000.000.000.- TL manevi tazminat istemi ile istekte bulunmuştur.

Mahkemece, davacının tanık anlatımları kesinleşen dava dosyalarına göre, hakkında mesnetsiz iddialar olduğu ve bu şekilde görevden alındığı, bu olay

nedeni ile manevi olarak yıpranıp, elem ve ızdırap duyduğu, manevi tazminata hak kazandığı kabul edilmiş ve manevi tazminatın zenginleşme aracı olamayacağı gerekçesi ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Şikayet hakkı, diğer bir deyimle hak arama özgürlüğü; Anayasa'nın Hakların Korunması ile ilgili hükümler başlığı altında ve 36. maddesinde; herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu şekli ile yer almıştır. Bu düzenleniş biçimi itibarıyla kişinin hak arama özgürlüğünün güvence altına alındığı görülmektedir. Kişiler, bu güvence kapsamında gerek yargı mercileri önünde ve gerekse yetkili kurum ve kuruluşlara başvurmak suretiyle kendisine zarar veren kişilere karşı, haklarının korunmasını, bunun sonucu olarak zarar veren hakkında yasal işlem yapılmasını ve bu bağlamda cezalandırılmasını isteme hak ve yetkisine sahiptir.

Anayasa'nın güvence altına aldığı hak arama özgürlüğünün yanında, yine Anayasa'nın Temel Haklar ve Hürriyetlerin niteliği başlığını taşıyan 12. maddesinde de herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu belirtildikten başka, 17. maddesinde de, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip bulunduğu da düzenleme altına alınmış bulunmaktadır. Medeni Kanununun 24. maddesinde, kişilik haklarına yapılan saldırının unsurları belirtilmiş ve hukuka aykırılığı açıklanmıştır. 25. maddesinde ise, kişilik haklarına karşı yapılan saldırının dava yolu ile korunacağı belirtilmiş, BK'nun 49. maddesinde de saldırının yaptırımını düzenleme altına alınmıştır.

Görüldüğü üzere, Anayasa'da ve yasalarda kişinin hak arama özgürlüğü ile kişilik değerleri güvence altına alınmıştır.

Bir çok uyuşmazlıkta, hak arama özgürlüğü ile kişilik hakları karşı karşıya gelmiş olabilir. Sorun bu değerlerden hangisine üstünlük tanınacağı noktasında toplanmaktadır. Bir taraftan kişinin hak arama özgürlüğü güvence altına alınmışken, diğer taraftan kişilik hakları da anayasal ve yasal güvence altına alınmıştır. Buna karşın kişi, hakkını ararken, karşı yanın kişilik değerlerine saldırıda bulunabilir. Onu hukuka aykırı bir eylemle suçlayabilir.

Hukukun, karşı karşıya gelen bu iki değeri aynı konuda ve zamanda koruma altına aldığı düşünülemez. Aksi halde, hukukun kendisi kendi kuralları ile çatışmış olur. Aslında konu biraz yakından incelendiğinde her iki değer aynı anda birbirine karşı korunmadığı, çatışma durumunda somut olaydaki özelliğe göre birinin diğerine üstün tutulduğu görülecektir.

Şu durumda uyuşmazlığın çözümünde, hak arama özgürlüğünün, tüm özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız olmadığı, diğer bir anlatımla kişi, istediği biçim ve koşulda ve salt başkasını zararlandırmak için bu hakkı kullanamayacağı, aksi halde bu hakkı kötüye kullanmış sayılacağı kabul edilerek, Anayasa ve yasaların öngördüğü güvenceden yararlanamayacaktır.

Bu hakkın hukuk en korunabilmesi ve yerinde kullanıldığının kabul edilebilmesi için, şikayet edilenin cezalandırılmasını veya sorumlu tutulmasını gerektirecek yeterli kanıtların olması zorunlu değildir. Şikayeti haklı gösterecek bazı emare ve olguların zayıf ve dolaylı da olsa varlığı yeterlidir. Bu olgu veya emareye dayanılarak, başkalarının da böyle bir olay karşısında, davalı gibi hareket etmesinin uygun görüleceği diğer bir anlatımla orta düzeydeki kişinin de somut olaydaki gibi davranacağı ve bu çerçevenin içinde kalan şikayet hakkının yerinde kullanıldığı kabul edilmelidir. Aksi halde şikayetin hak arama özgürlüğü sınırlan aşıl原因arak kullanıldığı ve şikayet edilenin kişilik değerlerine saldırı oluşturduğu sonucuna varılmalıdır.

Uyuşmazlığa konu olayda, davalı işyerinde iş sözleşmesi ile Genel Müdür olarak çalışan davacı hakkında teftiş raporu sonrası, alım ve atım işlemlerinde diğer görevlilerle birlikte usulsüzlükler yaptığı ve davalı işvereni zarara uğrattığının saptanması üzerine, davalı işveren davacı hakkında görevi kötüye kullanma suçundan C.Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunmuş ve iş sözleşmesini feshetmiştir. İş sözleşmesinin haksız nedenle feshedildiği kesinleşen yargı karar ile anlaşılmıştır. Bunun yanında, davacı işçi hakkında C.Başsavcılığı tarafından görevi kötüye kullanma suçundan kamu davası açılmış, davacı hakkında Ordu Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda yeterli ve inandırıcı delil bulunmadığı gerekçesi ile beraat karar verilmiştir. Ceza yargılamasına ilişkin beraat kararının temyiz aşamasında, Yargıtay C. Başsavcılığı, davacının mahkum olması yönünde mütalaa bildirmiş, ancak Yargıtay 4. Ceza Dairesi, işyerinin özelleştirilmesi nedeni ile davacı ve diğer sanıkların memur sayılmadıkları ve memur gibi cezalandırılmayacakları gerekçesi ile kararın onanmasına karar vermiş ve karar bu şekilde kesinleşmiştir.

Somut bu maddi ve hukuki olgulara göre, davalı işverenin teftiş raporuna göre hareket etmesi, C. Başsavcılığınca kamu davasının açılmasını gerektiren yeterli emare bulunmuş olması, beraat kararının son aşamada davacının memur olmaması ve memur gibi cezalandırılmayacağını dayandırılması karşısında, şikayeti haklı gösterecek emare ve olguların var olduğunu saptamaktadır. Bu delil ve emarelerin mahkumiyet için yeterli sayılmaması, davalının şikayetinin haksız olduğu anlamına gelmez. Kaldı ki teftiş raporu sonrası şikayet hakkını kullanan davalı işveren, şikayetinde davacının kişiliğine yönelik aşağılayıcı bir ifadede kullanmamıştır. Basında çıkan haberler yargılama aşamasında yayınlanan haberler olup, davalı işverenin bu yayınlarla ilgisi de kanıtlanmış değildir. Yasal sınırlar içinde kullanılan şikayet hakkından dolayı davalı işverenin manevi tazminattan sorumluluğuna karar verilmesi hatalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 25.09.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.